

Rövid részlet Weiler Katalin "beszélgetős" könyvéből

Az induláskor hogyan jelentkezett a szociálpolitikai és a szociális munkás szemlélet közötti ellentét, ami a későbbiekben talán a két szak különválásához is vezetett?

Ez nekem érdekes ügy, mert ez az egyik nagy szakmai kudarcom. Az egyik rögeszmém többek között a radikális szociális munka elméletéből, külföldön szerzett tapasztalatokból, például az angol jogi tanácsadó irodák működéséből táplálkozott. A rögeszme úgy szólt, hogy ebben az országban mindenekelőtt állampolgárt kell „építeni”. A szociális munkásnak a dolga az, hogy a nyomorultaknak és a szegényeknek úgy segítsen, hogy közben a jogaikra ráébreszti őket. Nem pszichológiai pátyolgató, hanem öntudatra, méltóságtudatra és jogokra ébresztő. Úgy is mondhatnám, hogy bizonyos értelemben szociológiaibb és politikaibb szociális munkát akartam, mint ami végül is kialakult. Egy kicsit olyat, mint amit Solt Oti képviselt, vagy amit Bill Jordan csinált, akit szintén meg tudunk hívni vendégtanárnak. Vele már rég kapcsolatban álltam. Ő az egyik legintellektuálisabb és munkáját tekintve az egyik legjobb szociális munkás Angliában. Tökéletesen tisztában van a szociálpolitika összes elvével, ugyanakkor állandóan az utcát rója, a családokat látogatja, és az embereket próbálja építeni.

Én is ilyenfajta dolgot szerettem volna, de ennek hiányzott a hazai hagyománya, hiányzott iránta a fogadókészség, induláskor nem is találtunk elég szakembert. A szegények jogát és méltóságát a hatalom akkor sem tekintette fontosnak, aztán a helyzet csak romlott, egyre kevésbé lett fontos. A szociális munka az emancipáló funkció helyett sokkal inkább elment a medikális, egyéni „esetkezelő” irányba. Jelenleg is nagyjából itt tartunk, ha a bürokratikus kötöttségek mellett egyáltalán eddig sikerül eljutni, és amit én őszintén szólva nem mindig kedvelek. Vagyis a rögeszmém nem valósult meg.

Milyen lett a képzés? Ez is hozzájárult a rögeszméd kudarcához?

Még nem beszéltünk a szociális munkás képzés indulásáról, pedig az a szociálpolitikától nagyon eltérően, mondhatni, különlegesen alakult. Amikor ez a képzés komolyan napirendre került, kormányzati javaslatra egy szakképzési bizottság jött létre. Az elnöki funkciót Bánfalvi István töltötte be, kiválóan. (Én a társelnök voltam.) Ő a Csehák Judit vezette Szociális és Egészségügyi Minisztériumban felelt a szociálpolitikaért mint államtitkár, és nagyon megtanulta a szakmát. Az ő szervezői és a minisztérium anyagi segítségével ötnapos konferenciára gyűlhetett össze közel száz szakember 1989-ben. Ez a konferencia dolgozta ki a szociális munkás képzés szakmai alapjait, az úgynevezett "Soproni normát".

Akkor már sok külföldi ismeret és valamennyi hazai tapasztalat is rendelkezésre állt. A résztvevők a szociális világ minden területéről érkeztek, elméleti, igazgatási, oktatási, gyakorlati szakemberek, sokféle háttérrel. Kisebb és nagyobb csoportokban kidolgozták és elfogadták a főiskolai általános szociális munkás képzés teljes tantervét. Ezt - számtalan hibája ellenére - elég sokáig lehetett használni, még a 20 éves évfordulóját is megünnepelték. 1990 óta azonban a társadalmi körülmények és oktatási feltételek egyaránt változtak, a képzés tartalma nyilván átalakult, az iskolák között is jelentős differenciálódás ment végbe. Ma biztos több és jobb szociális munka tananyag érhető el. Úgy sejtem azonban, hogy még mindig nem elég kidolgozottak a specializációk. Nem tudom, mennyire sikerült megoldani a gyakorlati képzést. Mindig alapvetőnek tartottam, hogy a szociális munkás képzésben a gyakorlat súlya óriási legyen. Ehhez jó terepek és tereptanárok kellene. Ha sikerül olyan gyakorlóléhséget találni, amelyik jó szemléletű és foglalkozik a diákokkal, és utána megtörténik a gyakorlat feldolgozása, elég jó szociális munkások képezhetők főiskolán is, egyetemen is, kicsit eltérő hangsúlyokkal. A nehézségek ebben óriásiak, soha nem tudtuk a pénzt előteremtteni a megfelelő időtartamú gyakorlatokra, a tereptanárokra, vagy az elmaradhatatlan szupervízióra. Ennek ellenére minden képző intézményben megteremtették a sokszínű gyakorlati

képzés iskolai, elméleti szakképzéssel összekapcsolódó feltételeit.

De ehhez hozzá kell fűznöm, hogy 2014 óta a szaktárca nem akar tudomást venni a mai nagyon kiterjedt gyakorlati oktatásról.

Újdonságként állítja be a gyakorlati képzést, és ennek egy formáját erőlteti, a „duális képzés”-t. Ez a német ipari tanuló-minta: egy erre felkészült nagyüzem az egész tanulói időre szerződik a tanulóval, akit ő fizet. A minta a szociális munkában értelmetlen és tanításra alkalmatlan. A szociális munkás alapképzés általános és összetett, nem tanulható meg „röghöz kötve” egyetlen terepen. Más kapcsolatra van szükség az iskolával is, folytonosan fel kell dolgozni elméletileg, a kompetenciák általános szempontjából a gyakorlatban tapasztaltakat. Az anyagi feltételekről már nem is érdemes beszélni. Vagyis a szakképzésben dolgozók megint azt látják, hogy munkájuk feleslegessé válhat, minden elrontható.

Ha jól látom, időközben elbizonytalanodott a szociális munka és szociálpolitika közti viszony. A „Soproni normákban” a szociál- és társadalompolitika még nagy hangsúlyt kapott, talán túlságosan is nagyot. Az ELTE-n több maradt a szociális munkában a szociálpolitikából, és ezzel a jog- és méltóságszemléletből, mint a főiskolákon. 2011-ben, a Debreceni Egyetem hasonló útra lépett. A legtöbb helyen azonban a „bolognai folyamat” során csak az alapképzés maradt meg, amelyből a szociálpolitika többé-kevésbé kihamvadt. E képzésekből kiváló terepmunkások jöhetnek ki.

Úgy látom azonban, hogy akikre igazán lehet számítani a gyakorlat és igazgatás fejlesztésénél, az elméleti és gyakorlati képzéseknél, a jogszabályi-elméleti vitáknál, azoknak többnyire „mesterszakot” is kell végezniük, amit csak egy-két egyetem nyújt. Ez a kettősség fontos és társadalmilag fel- és elismerendő. A Wesleyan „alapképzésben” végzett szociális munkások például különösen képesek arra, amire ma nagy szükség van: a magyar nyomor akkora, hogy nemcsak felállítani, de lehajolni is kell tudni. Ők tudnak lehajolni, ők tudnak sok mindent, amit más nem vállal. De az a szociális munkás típus nem igazán valósult meg, amit én elképzelttem, és szerettem volna, hogy egyszerre hajol le és emel fel, segítve a civil tudat erősítését.

Elhivatott tudós-tanár, kiváló szociológus és bölcs szociálpolitikus, a szegények, különösen a gyerekek iránt szenvedélyes felelősségérzettel megáldott mosolygós asszony: Ferge Zsuzsa. Barátai, kollégái régóta biztatták, hogy önéletrajzban, személyes hangú könyvben mondja el élete, kutatásai és szakmai küzdelmei tapasztalatát – ez idáig elhárította ezt. Tanítványának, Weiler Katalinnak most sikerült rábeszélnie, hogy az általa több mint 10 éven át felvett beszélgetéseket frissítve, kiegészítve, egybeszerkesztve adja ki nyomtatásban.

Nem hagyományos memoár, nincs benne öngazolás, annál több a tárgyyszerű krónika, a bensőséges líra, a szemérmes vallomás, a tépelődő önismeret és a humor. Sokat megtudhatunk a '30-as évek hazai demokratikus gondolkozású értelmiségéről, a családjáról, a barátairól, a II. világháborúról, az 1945 utáni lendületről, a Rákosi-rezsimről, 1956-ról és a Kádár-korszakról, az antiszemitizmusról, a szociálpolitika nehéz útjáról hazánkban. Heves szociális elkötelezettség, fiatalokat megszegyenítő aktivitás és szellemi nyitottság jellemzi az emlékezést. Szolid derű árad a könyvből: „Minden bajjal együtt szép, jó, szerencsés életem volt. [...] Harmóniát kerestem, és ezt a személyes életemben gyakran megtaláltam.”

Agárdi Péter

9786155513695

3600 Ft

NORAN LIBRO
www.noranlibro.hu
kiado@noranlibro.hu
www.facebook.com/noranlibro